

Fermuar hastanesi, iklim değişikliği ve kent

Dünya liderleri henüz iklim krizinin vahametine uygun davranmıyor olsa da azımsanmayacak sayıda insan ve grup küçölerek ve kullan-at dayatmasına karşı onarıp yeniden kullanarak yaşıyor.

Akın Atauz

12/02/2022

aatauz@yahoo.com

Ekonomik kriz, belki bütün kentleri, ülkedeki bütün insanları etkiliyor olsa da enflasyon en çok özellikle en zor durumdaki grupları, işsizleri, emeğiyle-ücretleriyle geçinmek zorunda olanları, emeklileri, ev kadınlarını, kısaca zaten yoksul olanları etkiliyor. Buna karşılık gelir dağılımındaki kutuplaşmadan yararlanan ve ekonomik durumun (ve rüşvetin, nepotizmin ve adam- şirket kayırmanın) gereği olarak, daha da zenginleşen gruplar da var. Onlar da sermayelerini artırdıkça (eğer Türkiye’de yatırım yapmanın güvenilir olduğunu düşünüyorsa) yeni yatırımlar yapıyor, iş kuruyor ve Türkiye’nin kalkınma beklentisi (nerden bakıldığına bağlı olarak) %3 ile %7 arasında değişiyor. Yani Türkiye ekonomisi büyüyor. Eęer ekonomi ile ilgili kaygı, sadece büyüme ve bundan kar etmekte olan sınıfların zenginleşmesiye ne ekonomik yapı ne kullanılan kaynakların ve enerjinin türü ve elde edilme biçimi ne gelir dağılımı ve ne de büyümenin toplam sonuçlarının hiçbir önemi yoksa bu iyi bir şeymiş, bir umut kaynağıymış gibi sunulabilir. Oysa büyüme başlı başına bir sorun. Büyüme, ama nasıl bir büyüme? Büyüme durursa hatta küçölmeye başlarsak ne olacak? Sorunu ekolojik açıdan, iklim değişikliği ile ilgili

ögeler açısından değerlendirmesek, sadece ekonomik açıdan değerlendiresek bile her şey yolunda mı?

İklim değişikliği için şimdilik umut küçük topluluklarda

Mevcut (Türkiye’de geçerli) ekonomi kuramı ve mevcut sermaye sınıfı bilinciyle bile ilk yanıt, bunun sürdürülemez olduğu. Belki (E. Musk gibi Erdoğan hayranlarının) gelişen teknoloji ve uzayda yeni sömürgeler/ madenler aranmasıyla vb. sürdürüleceğini düşünenler olduğu söylenebilir. Ama artık dünyada oldukça güçlü bir büyüklüğe erişmiş ve farklı politik, ekonomik, sosyal grupların hiçbiri dünyaya böyle bakmıyor.

Evet, iklim değişikliğinin (İD) etkileri dünyanın bütün ülkeleri, bütün ülkelerini yöneten politikacıları tarafından benimsenmiş bir politika ya da program değil henüz. Ayrıca biliyoruz ki ne **Trump** (yakında tekrar kazanacağı söyleniyor) ne **Bolsanaro** ne **Putin** ne de **Xi Jinping** ya da daha az önemli/ önemsiz birçok politikacı veya daha az gelişmiş ülke liderleri, henüz İD ile ilgili kavramları benimsemiyorlar. Ancak pazarlık konusu yapsalar ya da eskisi gibi sürdürebileceklerini sansalar da her yıl giderek daha çok kuraklık-sıcaklık, yangın, sel, toprak kayması ve hortumla ve bunların sonucunda toplu göçlerle karşılaşacaklar ve bunun maliyeti de daha az olmayacak.

O zaman bunca ciddi devlet kişisi ya da toplumların oldukça geniş kesimi, neden İD’den daha çok kaygılanmıyor ve ne yapacağını düşünmüyor, bilmiyorum. Devletlerin, belediyelerin vb. neler yapabileceğini ve gösterişin/ aldatmacanın ötesindekileri neden yapmadıklarını bulmaya çalışmak dağ gibi bir iş. Ama yapılabilir elbet. Biz yine de

insanlara/ toplumun kendisine, sivil topluma ya da örgütsüz de olsa küçük gruplara baktığımızda umut edilebilecek çok daha fazla olanak olduğunu düşünelim. Gerçekte sorun, bugünkü ekonomik kriz ve derinleşen yoksulluğun görünümüyle ekonomik büyümekten vaz geçmek/ büyümek/küçülmek karşısında toplumların deneyimlediği/ deneyimleyeceği yaşam biçiminin birbirine benzemesinden ya da benzeyeceği korkusundan kaynaklanıyor.

‘Küçülme’ zorunluluk değil, tercih olsa?

Daha az enerji harcarsak, bir yerden bir yere özel otomobilimizle ulaşmaktan sakınır hale gelirsek, kışın evimizin sıcaklığını azaltırsak, tüketimle ilgili tutumumuzu değiştirirsek, baktığımız eşyaları/ giysileri atmazsak, daha az nesneyle yetinmek zorunda kalırsak, alış-verişlerimizi AVM’den, süpermarket zincirinden yapamazsak, tarım ilacı/ kimyasal gübre ve pestisit kullanmaz da kurtlu elma yemek zorunda kalırsak, su kullanımında dikkatli olmak zorunda kalırsak vb. sürekli olarak bir kriz toplumunda yaşamak zorunda kalmış gibi olmayacak mıyız?

Bu sorunun kısa bir yanıtı yok. Ama soruyu ciddiye alıp- uzun uzun tartışmaya gerek var. Belki dünyanın her yerindeki aydınlar, ekolojistler, yeşil partilerin ya da bazı ülkelerde sosyal demokrat veya Marksist partilerin üyeleri bu durumun bir sorun olmadığını, tam tersine, “olması gerekenin” bu olduğunu düşünüyor olabilir. Ama bu yeter mi? Toplumun büyük bir çoğunluğu, orta sınıflar, muhafazakarlar ve ileriler, modernler veya politikayla/ kültürle pek ilgilenmeyenler vb. bile ekonomik büyüme olmadan, kaynakları bu hızla tüketmeden ve kirlilemeden, diğer biyolojik türlerin varlığını önemseyerek, antroposentrik bir bencillığe kapılmadan, daha barışçıl/ demokratik ve

ekolojik olarak daha iyi bir yaşamın hem olası hem de yeğlenmesi gereken bir yaşam olduğunu düşünüyor olmasını sağlamadan İD'ye karşı bir kazanım sağlanabilir mi? Bir zorunluluktan ya da çaresizlikten dolayı/ İD'nin risklerinden kurtulmak için değil, tercih edilmesi gerekenin bu olduğunu düşünerek giderek böyle bir benimseme, normalleşme söz konusu olabilir mi?

'Kullan at' dünyasını normalleştirmeyen kalabalıklar

Diken'den bir haber: "300 lira istenen montu nasıl 10 liraya yaptırdım?"

Haber şöyle sürüyor: "Fermuar hastanesinde bozulan her türlü eşyanız, ustanın mahareti ve aletleriyle yeniden can buluyor. Fermuar Hastanesi deyince aklınızda devasa bir yer canlanmasın. Üsküdar'da eski bir pasajda, taş çatlasın 10 metrekarelik bir tuhafiyeciden bahsediyoruz. Ben fermuarımı yaptırırken kapıda beş kişi kuyrukta bekliyordu."

Belki biraz daha yürüsek bir sokakta bir koltuk tamircisine, bir perdeciye rastlayacağız, belki gömlek yakası ve kol ağzı onarımı yapan bir terziye, daha da şanslıysak, bir marangoza ya da demirciye, beyaz veya elektrikli eşya tamircisine de rastlayacağız.

Bütün bu dükkanlar, “kullan-at”, “eskirse onartacağına yenisini al” ya da “asıl hayat, yeni olanı daha çok tüketebilmektedir” türü düşüncelere teslim olmayan insanların arasında yaşadığımız için varlar. Metrobüsler, metrolar, otobüsler ve minibüsler, dolmuşlar ve taksi-dolmuşlar sadece parası yetmeyenler için değil, özel otomobilin kente/ hemşerilerine hatta kendisine nasıl bir ihanet olduğunu bilerek seyrek kullanan insanlar da olduğu için var. (Burada düş görüyor olabileceğimi kabul ediyorum.)

Bizler/ dünyanın bütün toplumları, dayatılan kentsel altyapılara, konut türlerine ve banliyölere, AVM'lere, reklamlara ve tüketim pompalamasına, millet bahçesine ve şehir hastanesine karşılık karbon ayak izini küçük tutan, böylesi zaten uygun bulduğu için yapan insanlarla birlikte yaşıyoruz. Davranışlarıyla/ düşünceleriyle gösterişe, hangi nedenle olursa olsun yönelmemiş büyük kalabalıklarla birlikteyiz.

Neden doğal ve yaygın olarak “normal” kabul edilmiş olanın gelecekte İD risklerine karşı ve borçlu olduğumuz doğa için de daha anlamlı olduğunu herkese anlatamayalım? Neden otomobil almaktan vaz geçmeyelim?

Neden bir şeyimiz bozulunca onarıp-yeniden kullanabilmek için elimizden geleni yapmayalım?

Neden fermuarımız bozulunca “Fermuar Hastanesine” gitmeyelim?

Akın Atauz